

BUITEN

6^e JAARGANG N°. 30.

ZATERDAG 27 JULI 1912.

Foto Aug. F. W. Vogt.

HET HUIS NIEUWENBROECK ONDER BEESEL (L.). INGANG.

INHOUD:

UIT HET LEVEN EENER WERELDSTAD, DOOR JOHAN DE ZEEUW	BLZ. 352
VARIUM	353
HET HUIS NIEUWENBROECK ONDER BEESEL (L.), DOOR A. F. VAN BEURDEN, GEÏLLUSTREERD.	BLZ. 351 EN 354—356
KERSEN, DOOR J. C. MUIJEN, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 356
DE GROOTE PLANTENKEURING DER NEDERL. MIJ VOOR TUINBOUW- EN PLANTKUNDE, OP 16 JULI L.L., GEÏLL.	358
ANDERSEN EN ZIJN SPROOKJES, I, 'T SPEL DER FANTASIE, DOOR C. E. HOOYKAAS, GEÏLLUSTREERD.	BLZ. 359—362
ZIGEUNERZIEL, DOOR L. SNOECK	362
VARIUM, VLEERMUIZEN IN CHINA, DOOR G.	362

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Alle kopij ook die met illustraties, zoomede afzonderlijke illustraties (fotografieën, teekeningen, enz.), gelieve men te zenden aan de redactie, Rokin 74—76, Amsterdam. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Het auteursrecht voor den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de Wet van 28 Juni 1881, Stbl. No. 214.

UIT HET LEVEN EENER WERELDSTAD.

TWEE factoren zijn er, welke voor de ontwikkeling van bijzondere bestaansvoorwaarden in het leven eener wereldstad den doorslag geven. Allereerst natuurlijk de grootte van de stad en van de daar samenstromende menschenmenigten, die de gelegenheid openen om zich op menigerlei wijze een bestaansmogelijkheid te scheppen, welke bij een geringer bevolkingscijfer niet toereikend zou zijn om in het levensonderhoud te voorzien.

De andere factor is hierin gelegen, dat den wereldstadbewoner een veel grootere mate van volslagen onverschilligheid beheerscht met betrekking tot wat zijn omgeving denkt, zegt en doet. In een wereldstad, waar dagelijks millioenen menschen als sneeuwvlokken dooreenwarrelen, waar dus de enkeling sneller en volkomener in de groote massa onderduikt, daar kan deze zich ook lichter van duizend kleine en groote vooroordeelen, op- en aanmerkingen vrij maken, welke hem in een minder groote stad in zijn doen en laten ernstig zouden belemmeren. Hij kan, wanneer hij in de een of andere wijk met zijn ondernemingen schipbreuk lijdt, gemakkelijk aan het andere einde der stad, vaak zelfs aan het andere einde der straat, een nieuwe poging wagen en bevindt zich alsdan in een volkomen andere wereld, onder hem volslagen vréemde menschen.

Voor eenigen tijd werd in Berlijn, waar wij ditmaal met den lezer een kijkje willen nemen, een inbreker gesnapt, die in die kwaliteit bij de politie zeer wèlbekend was. En deze man leefde sinds jaar en dag in een der Berlijnsche voorsteden onder een anderen naam als respectabel rentenier, genoot bij zijn bureu achtung en aanzien, en niemand van degenen, die op vriendschappelijke voet met hem omgingen, had er natuurlijk een greintje vermoeden van, wát hij ondernam als hij weer eens „op reis ging”.

Zulk een dubbel-bestaan is typisch voor het wereldstadsleven; onder honderderlei schakeeringen en nuances zal het zich tallooze malen in Berlijn herhalen. Niet ieder behoeft natuurlijk nu juist een misdadiger te zijn, die iets anders is dan waarvoor zijn bureu hem houden of zouden kunnen houden. Wat voor bijzondere wereldstad-baantjes verbergen zich niet reeds achter de aanduiding Agent, Particulier, Rentenier, en achter allerlei titels met een „a. D.”.

Zoo was er bijvoorbeeld eenigen tijd geleden een baron, een wezenlijke, waarachtige baron, Hauptmann a. D. Hij woonde in een der Westelijke voorsteden. Een elegante, een werkelijk aristocratische verschijning, die zich steeds in onberispelijk verzorgd toilet onder de menschen bewoog. Deze baron, uit een oud-adellijk geslacht gesproten, verliet elken dag met een klein pakje in de hand zijn woning. Zijn bureu hadden, zoo zij nieuwsgierig waren, zich mogen afvragen, wat dat pakje toch wel mocht bevatten, geraden hadden zij het zeker nóóit.

De baron toch was niets anders dan stadsreiziger en het pakje, dat hij steeds bij zich droeg, bevatte linnengoed, dat zijn monsters vormde: een overhemd, boorden, manchetten, enz. Maar de baron was geen gewone stadsreiziger. Hij dreef zijn zaakjes op aristocratische wijze. Hij ging met zijn pakje niet naar Jan en Alleman. Hij belde slechts aan de huizen der voornaamste tienduizend, neen der voornaamste duizend aan, gaf den naamste tienduizend, neen der voornaamste met het baronnen-huisknecht, die open deed, zijn visitekaartje met het baronnen-kroontje, dat boven den oud-adellijken, wijdvermaarden naam prijkte, en werd allerminzaamst in den salon ontvangen. Daar maakte hij zijn offerte en ontving met onvoorwaardelijke zekerheid een opdracht. Want wie zal aan een baron een beleefd verzoek weigeren, nietwaar, en dat nog wel in een huis, waar het er volstrekt niet op aan komt, of de heer des huizes zes dozijn overhemden meer of minder in zijn linnenkast heeft. De ontvanger van zulk een bezoek, die bij de aandiening door den huisknecht wellicht de een of andere diplomatieke zending, een vorstelijke onderscheiding of iets dergelijks verwacht en zich plotseling tegenover een stadsreiziger geplaatst ziet, die kan meedeelen, dat Exzellenz X. ditzelfde linnengoed betreft en Geheimer Kommerzienrat IJ. zóóveel stuks van dezelfde soort besteld heeft, staat natuurlijk verbluft. En deze overrompeling sluit ten eenemale uit, dat de bezoeker zonder resultaat weggaat. Een paar jaartjes kan de baron wel van zulk een clientèle leven. Is ten slotte de weide afgegraasd, dan laat zich wel weer een ander veld vinden, waar hij zijn ijver in een nieuwe werkzaamheid kan ontplooiën.

Zoo zijn er tallooze bezigheden, waarmede men in het groote wereldstadsverkeer zijn bestaan vinden kan. Het geld ligt op de straat, maar men moet het verstaan, het op te rapen. Jaren geleden was er een man, die eens in een café waarnam, dat een kellner aan een bezoeker een vijf-pennigstuk wilde teruggeven, maar het niet kon, waardoor hem zijn gewone footje ontging. Ja, dacht hij bij zichzelf, waar moeten die kellners ook al die vijf- en tien-pennigstukken vandaan halen, om ze altijd aan de bezoekers terug te kunnen geven en daardoor zeker te zijn van hun fooi? En deze overweging bracht hem er toe, geldwisselaar-voor-kellners te worden. Bij omnibus- en tramconducteurs verschafte hij zich het kleingeld, dat hij dan weer aan de kellners leverde, waarvoor hij een kleine wisselprovisie ontving. In een groot aantal café's kwam hij zoo een paar maal daags met zijn nikkelzakje binnenstappen. Rijk zal hij met zijn baantje wel niet geworden zijn, maar hij vond er toch een bestaantje in, wellicht slechts, totdat hem een betere betrekking inviel.

„Het is een boer niet wijs te maken, hoe een militair aan den kost komt”, zegt een oud spreekwoord. Een kleinstedeling heeft er evenzoo geen flauw begrip van, hoe velen speciaal in een wereldstad op allerlei onvermoede manieren in hun onderhoud weten te voorzien. Inzonderheid geldt dat-bij den straat-handel. Er zijn straathandelaars, die vandaag mopsjes of andere hondjes te koop hebben, een ander maal bloemen of fruit, al naar het jaargetijde en wat dit aanbiedt, dan weer tegen Kerstmis speelgoed en sparreboomen. In het voorjaar, als de balkons beplant moeten worden, gaan zij een drukken straathandel in tuinaarde drijven. En zoo biedt elk seizoen weer andere speciale terreinen voor den handel op straat.

Duurzaam geeft daarentegen aan velen in de wereldstad de straatverkoop van couranten een bestaan. In de laatste jaren heeft zich deze tak van den straathandel buitengewoon uitgebreid; er zijn tegenwoordig zelfs verscheidene bladen, die bijna uitsluitend op den straatverkoop drijven. En deze levendige behoefte aan krantenlectuur, welke natuurlijk bij opzienwekkende gebeurtenissen en sensatieprocessen altijd nog aanzienlijk stijgt, heeft een onderneming in het leven geroepen, welke den krantenverkoop op straat in het groot drijft en tallooze knapen aan het werk houdt, die in de electriche trams en in de café's hun bladen aan den man trachten te brengen. Maar ook daarnaast leven nog honderden van den krantenverkoop; in de verst afgelegene wijken en zelfs in de voorsteden komen vooral 's middags en 's avonds de krantenhandelaars, die de meest gelezen bladen te koop bieden.

Een bijzondere tak van den straathandel met kranten, echt karakteristiek voor het leven der wereldstad, heeft zich in den laatsten tijd ontwikkeld: de handel in oude nummers van geïllustreerde spotbladen. De handelaars daarin koopen alle restanten van „Jugend”, „Simplizissimus” en dergelijke periodieken op en brengen ze dan weer spotgoedkoop aan den man, drie verschillende nummers voor tien pfennig. Wie juist wat lectuur voor spoor- of bootreis noodig heeft, maakt gaarne van deze gelegenheid gebruik.

Talloozen vinden ook een broodje bij den handel in schouwburg-plaatskaarten. We hebben daarbij niet in de allereerste plaats het oog op het gesjacher, dat zich bij sensationeele tooneelgebeurtenissen vóór den schouwburg afspeelt. Dat bloeit bij premières en gastvoorstellingen van beroemde virtuozen trouwens niet alleen in Berlijn, maar ook in andere kunstcentra. Weliswaar werken in de wereldstad zeer bijzondere invloeden daarop in. Men beweert nl., dat bekende theaterdirecteuren niet geheel en al vréemd zijn aan den handel in toegangsbebloeit. Terwijl het officieel heet, dat alles voor de voorstelling totaal uitverkocht is, kan men, officieus, nog tot op het laatste oogenblik plaatskaarten bekomen door middel van den portier,

die ze, met medeweten van den directeur, van den bureauist betreft en ze tegen aanzienlijk verhoogden prijs weer van de hand weet te zetten. Als men verneemt, dat bij Caruso's gastvoorstellingen in het Operagebouw, bij de première van Leoncavallo's „Roland" in hetzelfde gebouw, bij de telken jare in September plaats vindende première der Freundsche Jahresrevue in het Metropoltheater en dergelijke gelegenheden niet zelden voor plaatskaarten tot tweehonderd mark betaald wordt, dan kan men eenig idee krijgen van de zoete winstjes, welke er voor de ijverige sjacheraars overschieten.

Maar toen wij zooeven zinspeelden op de velen, die een broodje weten te vinden bij den handel in schouwburgkaarten, doelden wij niet op hen, maar wilden wij wijzen op een geheel ander deel dezer branche. Evenzeer namelijk als de Berlijners, of althans bepaalde kringen der wereldstad, elkander verdringen bij premières en bereid zijn elken prijs voor een toegangsbiljet te betalen, wijl zij bij alles wat sensatie wekt onvoorwaardelijk tegenwoordig willen wezen, even moeilijk is het, de Berlijners naar de comédie te krijgen, als er geen bijzondere tooneelgebeurtenissen op handen zijn. Dan kan men gerust zeggen, dat het aantal dergenen, die tegen den gewonen toegangsprijs naar den schouwburg gaan, in de millioenenstad buitengewoon gering is. Als een parketplaats op het programma op 2.50 mark aangekondigd staat, wil men ze voor 1.80 mark hebben; daar ze echter op 4, 5 en 6 mark aangekondigd staan, geeft men er gaarne 2.50 en 3 mark voor. Alzoo: het gros der Berlijners gaat op gewone tijden alleen dan naar den schouwburg, als het op een goedkope manier aan kaarten kan komen.

Gedachtig aan den raad van den Romeinschen dichter: „Mundus vult decipi, decipiatur ergo", hebben velen zich deze eigenschap ten nutte gemaakt. Zij koopen geheele voorstellingen, hetzij voor vereenigingen, aan wier leden dan reductie verleend wordt, hetzij voor den handel in afzonderlijke toegangsbewijzen. Ja, er zijn zelfs wel gevallen bekend, dat een schouwburgdirecteur, die een harden dobber had om het hoofd boven water te houden, wekenlang zijn zaal wist te vullen, door een handel in kaarten op straat te organiseren. Hij zond eenige personen de straat op, die de biljetten voor de helft van den eigenlijken prijs, en vaak nog goedkooper, aanboden; zij zelf waren, naar zij dan voorgaven, toevallig plotseling verhinderd om van de kaarten gebruik te maken. En zoo had hij een aantal menschen in zijn schouwburg weten te lokken, die de toegangsbewijzen nooit gekocht zouden hebben, wanneer zij ze voor denzelfden prijs aan de kas hadden moeten koopen.

De zooeven vermelde voorstellingen voor vereenigingen brengen ons op een andere categorie van personen, die op een eigenaardige wijze in de wereldstad aan den kost komen. We bedoelen de vereenigingsstichters. Er zijn in Berlijn nl. lieden, die vereenigingen stichten, niet in de allereerste plaats om het doel te helpen bereiken, dat deze vereenigingen beoogen, maar om daarvan te leven. Zulk een vereeniging voedt zijn stichter, ja zelfs een heel aantal menschen. Er wordt een vereeniging opgericht, die het een of andere doel op kunstgebied zal nastreven. De vereeniging organiseert een reeks voordrachten van beroemde redenaars. Voor deze voordrachten, welke in cursussen gegeven worden, stelt men dan kaarten voor alle en voor de afzonderlijke lezingen verkrijgbaar. De namen der bekende sprekers lokken een groot aantal leden, want als lid der vereeniging krijgt men de kaarten goedkooper, dan wanneer men ze voor elke voordracht afzonderlijk koopt. Ook wordt aan de leden nog reductie verleend in de schouwburgen, op tentoonstellingen enz. Alleen heeft men niemandal in te brengen met betrekking tot de leiding der vereeniging, want van een algemeene vergadering of iets dergelijks hoort men nooit. Zulk een vereeniging is dan ook niets dan een handelsonderneming en de leider der vereeniging is de bedrijfsleider.

Niemand koestert trouwens ook maar één oogenblikje het verlangen, zich op de een of andere wijze om de leiding der vereeniging te bekommeren, want wie zou in het rusteloos jagende Berlijn nu dáarvoor tijd hebben! De vereeniging is een agentuur tot het organiseren van voordrachten en dergelijke leerzame bijeenkomsten, en de firma noemt zich alleen dáárom vereeniging, wijl alles dan beter lóópt en de geheele handelsonderneming daardoor met een ethisch manteltje wordt omhangen.

Een zekere verwantschap met deze vereenigingsstichters vertoont de categorie van hen, die bals arrangeeren met het weldadige doel, hun zakken flink te spekken. Zoolang alles daarbij net en ordelijk toegaat en voor de in allen gevalle aanzienlijke entréeprijzen werkelijk iets geboden wordt, valt er op het succes dezer ondernemingen natuurlijk weinig af te dingen.

Maar dat succes maakte ook andere luitjes wakker, die met weinig moeite duizenden meenden te kunnen verdienen. Werkelijk gelukte het hun, onder bedriegelijke voorspiegelingen, de menschen beet te nemen, die tegen hooge prijzen toegangskaarten kochten en dan later op het bal schandelijk geplukt werden. Zij moesten voor duur geld allerlei onderscheidingsteekenen, hoofdbedekkingen, enz. koopen en het best kwamen zij er nog af als de arrangeur zich vóór den avond, waarop het bal bepaald was, met de duiten uit de voeten maakte — wat óók is voorgekomen.

In den eigenlijken zin aan het leven der wereldstad ontsproten is de werkzaamheid der woningbureaux. Weliswaar is het nergens een prettig werkje, een woning te moeten zoeken, maar in Berlijn

is het bepaald een straf, en een zeer gebruikelijke vloek op de Berlijnsche Beurs luidt dan ook: „Du sollst Wohnungen suchen gehen dein Leben lang!"

De Berlijner kan zich niet altijd aan een bepaalde stadswijk binden. Op het oogenblik moet hij voor zijn zaken geregeld in het centrum der stad zijn, over een jaar vindt hij misschien zijn bestaan in het Oosten van Berlijn en dan weder in het Westen. Anderzijds behoeft hij zich niet aan een bepaalde stadswijk te binden, want de verkeersmiddelen zijn goed, zij zijn even goed naar het Noorden als naar het Zuiden. En daarenboven: als de plaats zijner werkzaamheid in het centrum ligt, en dat is ten slotte met de meesten het geval, dan kan hij daar toch nog niet wonen, omdat daar meestal maar weinig particuliere woningen zijn en deze zoo hooge huur doen, dat ze alleen voor handelslokaliteiten kan worden besteed. Voor iemand, die iederen morgen in het centrum zijn moet, blijft het trouwens vrijwel gelijk, in welke voorstad hij woont, hetzij in Südende of in Wilmersdorf of in Friedenau.

Wanneer men echter in zulk een wereldstad alle beschikbare woningen zelf wilde afloopen, dan zou men wel bij zijn geboorte mogen beginnen en pas in grijzen ouderdom er mee klaar zijn.

Daarom bewijzen in een wereldstad de woningbureaux uitstekende diensten. Het zijn groote, bloeiende ondernemingen, die tal van menschen in hun dienst hebben. Iedere huiseigenaar, die woningen heeft leeg staan, deelt dat aan het woningbureau mede. Daar vervoegen zich eveneens degenen, die een huis willen huren en verkrijgen dan een lange lijst met adressen van woningen in de door hen verlangde prijs en grootte.

Maar deze bemiddeling bij het huren van huizen heeft ook weer een eigenaardig baantje doen ontstaan, nl. dat van woningbezichtigster. Als men door middel van een woningbureau een papier met een paar dozijn adressen in zijn bezit heeft gekregen van huizen, die misschien wel geschikt zijn, dan is het altijd nog een lange weg tot het oogenblik, dat men de werkelijk geschikte woning vindt. De weg is in den letterlijken zin des woords lang, want hij voert vaak heel Berlijn rond. Welnu, dan zijn er vrouwen, die de lastige, tijdroovende taak van woningen-bezichtigen op zich nemen. Aan zulke woningbezichtigsters geeft men dan vijftig adressen, laat haar het huis zien, dat men op het oogenblik bewoont, deelt haar de wenschen mede, die men met betrekking tot de nieuwe woning koestert en dan loopen zij de vijftig adressen af en zoeken daar de twee of drie allerschikste uit. Kan men het gemakkelijker verlangen?

Nog allerlei andere gelegenheden om zich als vrouw een bestaan te scheppen levert het bonte wereldstadsverkeer op, welke in andere plaatsen zich niet zoo gemakkelijk zouden kunnen ontwikkelen. Zoo staat er laatst een juffrouw voor een groote mantelzaak en kijkt met een begeerig-verlangend oog naar al de heerlijkheden, welke er in de étalages zijn uitgestald. Daar spreekt een andere juffrouw haar aan, met deze woorden: „'t Ziet er allemaal heel mooi uit, maar 't is toch nog al duur, vindt u niet? Naar X. moet u gaan, als u een mantel hebben wilt. Dáár kun je koopjes halen. Zie u dezen eens!" Daarbij wijst zij op den mantel, welken zij zelf draagt, „die is van X. en kost maar zóó veel — zij noemt een buitengewoon lagen prijs — zoo krijgt u er in heel Berlijn geen voor dat geld!"

Al heel spoedig is de aangesprokene zóó nieuwsgierig geworden naar de firma X., dat zij er heen gaat en al krijgt zij daar ook een mantel, als de juffrouw haar liet zien, niet zóó goedkoop als zij verwachtte, dan neemt zij toch een anderen, dáár zorgt het personeel wel voor.

Zeker, een villa zal de reclame-maakster van de opbrengst van haar beroep wel niet kunnen koopen, maar het helpt haar toch, met velerlei andere inkomsten, om in haar onderhoud te voorzien.

Het is tekenend voor onzen tijd en voor de bewoners van de wereldstad Berlijn, dat de strijd om het bestaan des te zwaarder is, hoe meer men door een nuttige werkzaamheid zijn levensonderhoud wil verdienen. Taalleeraressen hebben in Berlijn niet zelden met ontbering en armoede te kampen, maar als leeraar of leerares in het tennissen kan men in de wereldstad heel wat geld verdienen, — tenminste, zoo lang het tennissen modern is.

Maar dit is wel typisch voor de duizenden bestaansmogelijkheden in de wereldstad: wie het geluk heeft, de luimige mode door het een of ander van nut te kunnen zijn, die kan fortuin maken in Berlijn. Rijk echter kan hij worden, die het „noch nie Dagewesenste" verzint, hetzij nuttig of niet, dom of geestig. De hoofdzaak is slechts, dat hij het publiek verbluft doet staan.

Groningen.

JOHAN DE ZEEUW.

VARIUM.

We vonden een statistiekje over het hoofdelijk broodgebruik in verschillende Europeesche landen. De Denen eten het meeste brood, nl. per inwoner 287 K.G. over een vol jaar. Een Belg eet ieder jaar gemiddeld 274 K.G., een Portugees moet met 102 K.G. tevreden zijn. Daartusschen is het cijfer voor de volgende landen aldus: Frankrijk 254, Zwitserland 212, Duitschland 209, Rusland 173, Oostenrijk en Spanje 155 en Italië 125 K.G.

Hoeveel brood een Hollander per jaar wel opeet meldt het staatje niet, doch menig huisvader ten onzent, die de grage monden zijner kinders kent, zal beweren dat wij alle natien in dat opzicht overtreffen.

G.

Foto Aug. F. W. Vogt.

HET HUIS NIEUWENBROECK ONDER BEESEL (L.). POORTGEBOUW EN BRUG.

HET HUIS NIEUWENBROECK ONDER BEESEL (L.).

BEESSEL is een klein dorp uit verschillende deelen bestaande; één groep huizen ligt aan de Maas, een andere groep aan de inzinking bij de beek en kort bij het Huis Beesel. Te anderer plaatse is reeds gewezen op de veelvuldigheid der Limburgsche Kasteelen. Dat ligt daaraan, dat ieder adellijke een stukje bezat van het zeer verdeelde grondgebied langs de Maas, dat nu Limburg heet. Langs den rech-

terover der Maas lag een smalle strook goede weiden, dan een wat bredere strook bouwland, dikwijls aan de heide ontwoekerd en dan volgden de woeste jachtgronden, tegen den heuvelrug aan, die als cultuurscheiding en moeilijk te overschrijden wal daar lag en nu nog de landsscheiding vormt. In die strook vond men nu verschillende kasteelen en huizen, steeds aan water, noodig voor het vullen der grachten. Zoo vindt men in Noord-

Limburg b.v. het Huis te Gennep aan de Maas en Niers, 't Huis Heijen aan een ouden rivierarm, Blijenbeek aan de gelijknamige beek, Well en Arcen, de Holtmeulen bij Tegelen, alle aan beken.

Zoo lag ook Nieuwenbroeck aan een beekje en omdat het Beeselsche grondgebied niet zoo groot was, de grond minder van gehalte, de stichter wellicht een jongere zoon van het geslacht der Holtmeulen van Tegelen was, ziet het er ook niet zoo krijgshaftig uit. Het past in zijn omgeving en is na de laatste verbouwing een kalm en aangenaam landverblijf.

Het huis Nieuwenbroeck bezat de middelbare of laat en grondge-rechtigheid, de tienden en het vergevingsrecht der pastorie, terwijl de molendwang alleen voor de laten bestond.

Beesel maakte vroeger deel uit van het ambt Montfoort en behoorde onder de Souvereiniteit van Gelderland, maar toch en dat is weer een staaltje van de groote verscheidenheid der rechtstoestan-den in Limburg, de bezitters van het huis Nieuwenbroeck waren cijns en leenplichtig aan de vorsten van Bentheim.

Als leenmannen en bezitters van het Huis Nieuwenbroeck vonden

Foto Aug. F. W. Vogt.

HET HUIS NIEUWENBROECK ONDER BEESEL (L.). ACHTERZIJDE.

wij: in 1325 Tilman van den Broeck en Helwich van Holthausen; in 1404 Reinier en Helwig van Holthausen, dan wisselen tot 1600 de Holtmeulens en de Holthausens af, dan treden de van Baexens' op, van wie Joan Willem lang er over procedeerde of hij door zijn huis zitting in de Staten kon krijgen, wat hem na veel tegenkating 1 Aug. 1659 toegestaan was, maar weer betwist werd.

Het schijnt dat de Roermondsche Raad Bosman gehuwd met eene de Heusch de la Zangrie het kasteel Nieuwenbroeck heeft laten restaureren, althans in een der zalen komt zijn wapen in het stukadoorwerk voor. Het kasteel is later aan een tak der Ruijs'en gekomen (wapen de blauwe roos in zilver, gelijk aan het oude Amsterdamsche schepengeslacht), die er zich naar noemden.

De kasteelgebouwen liggen rondom in de grachten. Eene drieboogige brug leidt ons onder een poortgebouw, in torenvorm, van eenig monumentaal aanzien met het wapenschild der Ruijs'en.

Links en rechts en op de plaats stallen en woningen voor de bedienden; het eigenlijke kasteel bestaat uit twee gedeelten met trapgevels, die rechthoekig op elkaar staan. De gebouwen staan er nog, zooals ze er in de 18e eeuw stonden, zooals een gekleurde teekening van François van Aefferden kan toonen, die in de Fransche revolutie vele kasteelen en landhuizen met nauwkeurigheid schetste. De fijne boompjes op zijn teekening zijn nu groote, statige boomen geworden.

Het goed is thans bewoond door den Burgemeester van Beesel, oud officier N. I. L. en ridder van de Militaire Willemsorde, Baron F. B. C. H. van Splinter, die met Gabrielle, dochter van den laatsten heer van Nieuwenbroeck C. W. P. H. J. Ruijs van Nieuwenbroeck, gehuwd is. Gelukkig is het niet waar, wat Rietstap in zijn Wapenboek II blz. 186 vertelt, dat het geslacht in 1883 uitgestorven is. De tegenwoordige eigenaar van Nieuwenbroeck is alleszins welvarend.

Verschillende mooie schilderijen van waarde zijn op Nieuwenbroeck aanwezig, zelfs heeft men er een echte van der Helst ontdekt, terwijl de familieportretten der de Haan's en andere zeer bezienswaardig zijn.

De adellijke families beschermden van zelf meer de kunst en hielpen de kunstenaars aan werk, omdat zij hen noodig hadden. Wie een conterfeitsel wilde hebben, moest zich laten schilderen. Een groot geschilderd portret ging niet zoo spoedig verloren. Men zette er het wapen op en het „aetatis..." en de persoon was althans voor een eeuw lang gequalificeerd. Waar de liefde in 't spel was, gaf men mooie miniaturen op ivoor en perkament. Ook de schaduwbeeldjes waren om de goedkoopte zeer in zwang in den pruikentijd.

Het huis Nieuwenbroeck had een leengericht met scherp omschreven vormen en ceremoniën, die in acht te nemen waren, wilde het gewoonterecht niet geschonden worden en tot nietigheid leiden.

Bij sommige gerichten ook in Limburg werd het oud Germaansche recht en ceremonieel in acht genomen, dat b.v. bij het bezoek van H. M. de Koningin aan Drente bij de rechtszitting in den Ballerkuil aanschouwelijk werd voorgesteld 1).

Ook te Nieuwenbroeck vindt men in een zeer oud thynsboek

De forma Juris.

Als er twist kwam tusschen twee leenmannen, zoo vraagt men bij den leenheer een dag van rechten. Na 14 dagen zal er zitting gehouden worden buiten in de open lucht. De beschuldigde of gedaagde krijgt een voorspreker, zelf leenman. De gerichtschrijver mag geen leenman zijn. Men belooft alle kosten te voldoen. Daarna hoort de leenheer de partijen en zet zich dan in zijn rechterstoel „ende vraecht een van de mannen off het tyd is van to dinghen ende te vrijen het gericht". Zoo het antwoord ja is, wordt door

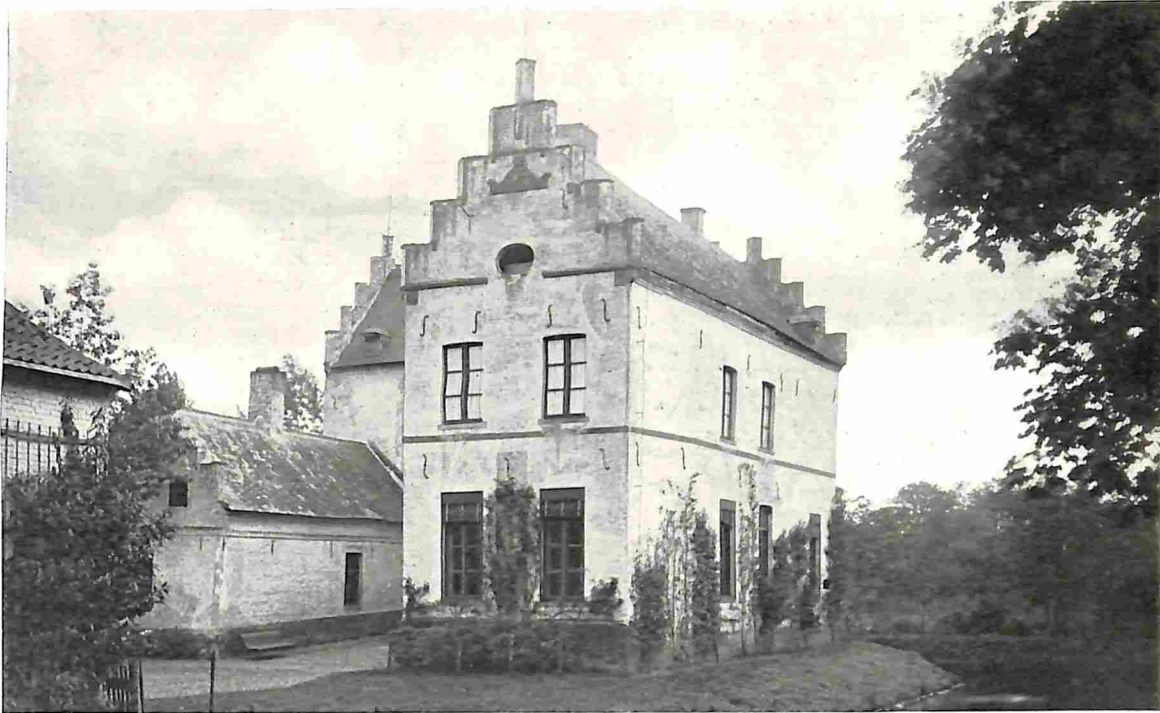

Foto Aug. F. W. Vogt.

HET HUIS NIEUWENBROECK ONDER BEESEL (L.). ZIJGEVEL.

den leenheer ban en vrede geboden, en de officiële behandeling begint. Dan stelt men borgen voor de kosten en wordt het vonnis geveld of tot naderen dag verwezen. Zelfs het danken der partijen bij het einde wordt voorgeschreven.

Te Beesel vindt men nog een oud gebruik, waaraan met tusschenpoozen van enkele jaren de hand gehouden wordt. Men richt dan een landelijk feest in, de schutterijen trekken op, niet zoo luidruchtig als in de oude tijden, toen de pastoor het schieten in de processie moest verbieden, maar meer ordelijk met vendel en wimpels. En men gaat in navolging van den Ridder Sint Joris den draak bestrijden. Deze draak is te voren van teenen of wishout vervaardigd en bekleed en zóó gemaakt, dat hij met zijn vleugels kan slaan en vuur spuwen. Als bij de manoeuvres gaat men uit van eene veronderstelling. De draak komt uit de Maas op en zal het dorp onveilig gaan maken. Maar de ridder trekt hem tegemoet en na veel strijd overwint hij hem. De draak wordt in triomf naar het dorp gevoerd. Men wil, dat het wapen van Beesel daarom den gouden draak op het blauwe veld bevat.

Is dit gebruik eene herinnering aan den vervlogen tijd der ridderschap? Is het een hulde van de dorpelingen aan den kasteelheer? Wie zal het zeggen. Wel weet men, dat velen uit den omtrek dit ridder- en ruitersfeest gaan zien en zeer voldaan huiswaarts keeren.

Het kalme dorp is dan in feesttooi. De jonge dochters hebben de groene kransen en slingers gewonden voor de eerebogen, die de jongelui opgericht hebben en met vlaggen versierd. De dorps-

Foto Aug. F. W. Vogt.

IN DE OMGEVING VAN HET HUIS NIEUWENBROECK ONDER BEESEL (L.).

schilders hebben hun best gedaan, om de opschriften met zwarte en roode letters duidelijk te doen uitkomen. De pannen staan te vuur, de vlaaien zijn gebakken, de feestdich staat gedekt, de brouwer heeft voor een extra vaatje gezorgd. Dan luiden de klokken en bulderen de mortieren en in eensgezindheid viert men het oude feest, het feest van het verslaan van den Draak van Beesel door den dapperen Sint Joris.

Roermond.

A. F. VAN BEURDEN.

1) Mr. S. Gratama en Dr. L. Knappert schreven daarover een werk. Bij klimmende Zonne, Germaansche rechtspleging in den Ballerkuil, Assen 1850. Zie ook Grimm, Rechtsaltertümer, blz. 813, Pols, Westfriesche stad-rechten, I, blz. 104; Fruin, Dordtsche Dingtalen, I, blz. 361.

KERSEN.

DE kers is ongetwijfeld een der belangrijkste, zoo niet de belangrijkste soort van onze vaderlandsche vruchtenteelt. Als uitvoerprodukt neemt ze een voorname plaats in en wat de kers in versche toestand als genotmiddel, in voorbereiden toestand voor compotes of andere conserven, beteekent kan afgeleid worden uit de groote vraag die er in den kersentijd naar deze algemeen gewilde vrucht bestaat. Over andere vruchten zijn de meeningen soms zeer verdeeld, wat door den eenen als hoogfijn geprezen wordt, wordt door den anderen soms als onsmakelijk verworpen. Over kersen bestaat slechts eene meening, de persoon die kersen niet lekker vindt moet nog geboren worden. 't Mag om deze en nog meerdere redenen opmerkelijk genoemd worden, dat het groote publiek, de alom vertegenwoordigde *men*, zich zoo weinig interesseert voor de voortbrenging van dit echt Nederlandsche bodemprodukt. Enkel als de kersen er zijn en de prijzen er van een zekere maatstaf kunnen vormen, waarmede kan worden afgemeten de waarschijnlijk hoeveelheid, die onder het bereik van de verschillende beurzen valt, is er belangstelling, die slechts blijft zoolang er kersen worden aangevoerd.

De schoonheid die het landschap biedt als in de tweede helft van April de kerseboomen in hun vollen lentedos prijken, laat den meesten koud; een enkele verdwaalde wandelaar of reiziger die voor zaken een kersencentrum bezoekt, komt onder den indruk van de overweldigende pracht en prijst de schoonheid van het landschap, maar bij de uitbreiding van hun wandeling ontwaren beiden spoedig dat ze zich in de eenzaamheid bevinden, althans dat het verkeer niet drukker is dan in normale omstandigheden. Een bepaalde trek naar de bloeiende fruitboomen, zooals we die naar de bloeiende bollen-velden aanschouwen, bestaat er niet en toch kunnen de fruitcentra, prijkende in hun lentedos de vergelijking met de bloeiende bollen-velden schitterend doorstaan.

De bollen-velden met hunne soms oogverblindende kleuren en hunne rechtlijnige indeeling moeten het in schoonheid afleggen tegen het reine wit dat de bloeiende kerseboomgaarden ons te aanschouwen geven en waar de golvende lijnen van de kruinen der boomen samenvloeien met het malsche groen der omringende weilanden, vormt dit zulk een harmonisch geheel, dat ook de minst poëtisch aangelegde onder den indruk komt en de schoonheid van het landschap bezingt.

Elk voorjaar verschijnt in de dagbladen het traditioneele bericht, dat de kerseboomen bloeien, waarbij de wensch wordt uitgesproken, dat het weer tot een rijken oogst zal medewerken en geen nachtvorsten de hoop van den kweeker den bodem zullen inslaan. Een enkele opmerking nog over de meer of mindere rijkdom van den bloei of over het bijzondere vroege of late van het tijdstip waarop de bloei aanvangt, gaat er veelal aan vergezeld, maar daarmee is dan ook de belangstelling bevredigd en deze verschijnt eerst dan opnieuw, als de eerste kersen ter markt komen en het vraagstuk van de prijzen aan de orde is. Toch kunnen we met genoegen constateeren, dat er in deze eenige verbetering is waar te nemen, dat de belangstelling in dezen tak van bodemcultuur stijgende is. In een der groote dagbladen lezen we zelfs een reisroute aangegeven, waarin den korsten weg langs welken in een kort tijdsbestek de meest schoone punten konden worden bereikt.

De kers stamt af uit meer warmere oostelijk gelegen landen en is van daaruit reeds in de grijze oudheid in Europa ingevoerd en schier overal verspreid. Door toevallige en opzettelijk uitgevoerde hybridisatie en selectie zijn in den loop der tijden uit de ingevoerde soorten tal van rassen en variëteiten ontstaan, waardoor we ons op heden in een zeer uitgebreid sortiment kunnen verheugen. Ofschoon in vergelijking met ons appel- en peeren sortiment, dat van de kers een bescheiden omvang heeft, is het toch wel zoo uitgebreid, dat de lijst der bestaande soorten een respectabele afmeting heeft.

Ook ons land heeft in de verspreiding en de vermeerdering der soorten een zeer werkzaam aandeel gehad, zoo zelfs dat er in bepaalde streken bijzondere rassen zijn ontstaan, die als zodanig nog op heden, al naar mate hun meerdere of mindere deugden, een zekere handelswaarde bezitten. Als de meest vorekomende en ook de meest bekende noemen we de Betuwsche komende en ook de meest bekende noemen we de Meikers en ofschoon de Betuwe misschien wel de bakermat maar lang niet de eenige streek is waar deze overheerlijke kers gekweekt wordt, zoo wordt ze toch, ook al is ze uit een gansch andere streek voortgekomen als echte Betuwsche Meikers aanbevolen en verhandeld. Verder zijn nog de Udensche, de Goesche, de Beyerlandsche, de Variksche, de Ridderoordtsche, de in den omtrek van Eijsden veel voorkomende Bastaarddikke e.m.a. voorbeelden van plaatselijke soorten.

In vorm wijken de verschillende variëteiten niet zoo heel veel van elkander af, de kleur echter loopt van wit met de verschillende overgangen en combinatie's tot het donkerste zwart. Ook de smaak kan tot op zekere hoogte als een onderscheidings-teeken gebezigd worden, maar, aangezien de verschillende smaken alle liggen tusschen zoet en zuur en de smaak in veel gevallen een zeer onbetrouwbare maatstaf is, zijn er voor de juiste onderscheiding meerdere gegevens noodig. Een daarvan waarvan de toepassing ook voor den leek gemakkelijk is, is de kleur van het vruchtsap. Bij de eene soort neemt het sap de kleur der vruchten aan en wordt het donkerder naarmate die kleur het zwart nadert; bij andere daarentegen blijft het sap, hoe ook de kleur der vruchten wisselt, helder en ongekleurd. Als tot de eerste behoorende noemen we hier de Beijerlandsche krik, waarvan ieder zeker wel bij ondervinding weet, hoe de donkere kleur zich bij het gebruik aan tong en lippen afteekent, terwijl de Meikers ook bij

het overvloedigst gebruik geen sporen, althans geen zichtbare, achterlaat.

De tijd van rijpwording kan bij de indeeling eenige diensten bewijzen, men spreekt dan ook van vroege en late kersen. Vroeg en laat zijn echter vage begrippen, die slechts ten deele tot het beoogde doel leiden. Want tusschen het verschijnen van de allervroegste en den tijd waarop de laatste van de markt verdwenen zijn, ligt een aanmerkelijk tijdsverloop waarin de soorten niet bij opvolging rijp worden. Vooral in den aanvang zijn vele soms tegelijk voor het gebruik geschikt. Wil men de soorten juist indeelen dan moeten meerdere onderscheidingsteekenen te baat genomen worden en zijn groei en bloeiwijze, de grootte die de kroon kan verkrijgen, knopstand en bladvorming, om van de kleur en de dikte van het hout niet te spreken, even zoovele kenteekenen, welke bij het onderscheiden der soorten in acht genomen moeten worden.

De bloeitijd der kersen valt met een klein verschil over meerdere jaren, veroorzaakt door voorafgaande koude of warmte, in de tweede helft van April, om in het begin van Mei te eindigen. Hierbij doet zich, het ook bij andere vruchtsoorten voorkomende verschijnsel, voor dat niet de vroege kersen het eerst hunne bloemen ontplooien. Juist de late openen de rij om door de vroegere gevolgd te worden.

Het weer heeft gedurende het bloeitijdperk een zeer grooten invloed op het welslagen van den oogst: strenge vorst kan de hoop op een bevredigenden oogst totaal den bodem inslaan. Toch krijgt in veel gevallen de vorst onverdiend de schuld van een slechten of geheel mislukten oogst. 't Is zoo gemakkelijk de vorst of het slechte weer te beschuldigen, waar de oorzaken van misgewas op een gansch ander terrein moeten worden gezocht. Ook al heeft het weer meegewerkt en bleven nachtvorsten uit, komen mislukkingen van den oogst voor. 't Is dan zoo eenvoudig de schuld maar op den breedten rug van het weer te werpen zonder zich af te

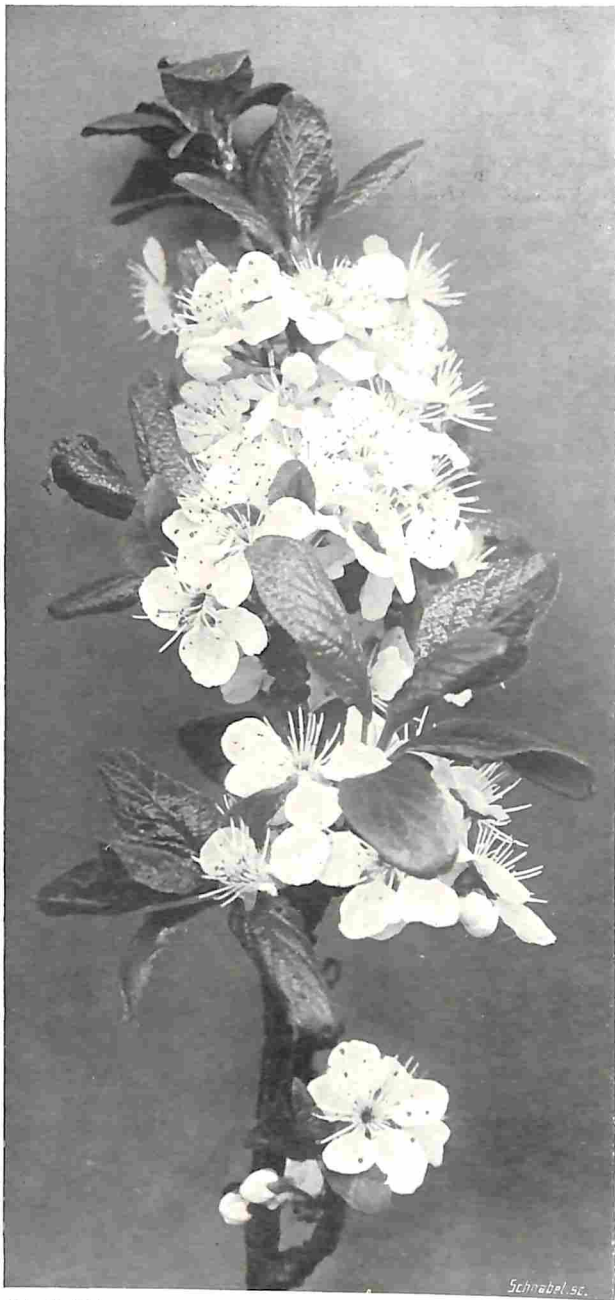

Foto R. Tepe.

BLOEIENDE TAK VAN DE MEIKERS.

vragen of er bij de planting en het onderhoud der boomen geen fouten zijn begaan, welke zich ook in de meest gunstige jaren door gebrek aan opbrengst wreken.

De kerseboom zooals wij die kennen is geen natuurprodukt meer, hij is door de vele vervormingen die hij in den loop der tijden heeft ondergaan een kunstprodukt geworden. Hierdoor zijn er variëteiten ontstaan, waarvan het stuifmeel onbekwaam is tot zelfbevruchting. Hoe overvloedig de bloei van de zulke ook is, steeds zal er onvruchtbaarheid door gevolgd worden; de bloemen vallen even na den bloei af en zoo er al een bewijs van vruchtvorming is, brengt dit het niet verder dan tot de groote van een erwt, om daarna te verdrogen en af te vallen.

Er zijn boomgaarden waarin de boomen van gezondheid glimmen en de bloei telken jaren overweldigend is en toch zoolang ze bestaan nooit een rijpe vrucht hebben voortgebracht. In zulke gevallen gaat het niet aan, de schuld op het weer te werpen, dan moet de eigenaar beginnen met te erkennen, dat hij fouten heeft begaan en deze door in te grijpen, trachten te herstellen. Allereerst passe hij kruisbestuiving toe, dat wil zeggen dat hij met vreemd stuifmeel van gelijktijdig bloeiende soorten zijn geopende bloemen bestuift. Dit persoonlijk uit te voeren, behoort vrijwel tot de onmogelijkheden, hij roept dus de hulp van insekten in en ook die van den wind. Daarvoor is echter in de eerste plaats noodig dat er gelijktijdig bloeiende soorten in de omgeving zijn; hij begint dus in boomgaarden waarin slechts zulk een onvruchtbare variëteit aanwezig is, eenige der boomen door andere te vervangen of om te enten. Verder moet de kersenteler ook bijhouder worden of althans tijdens den bloei korven met bijen van anderen in de omgeving van zijn boomen brengen. De bijen zijn onvermoeid in het verzamelen van honing en brengen daarbij het stuifmeel van de eene bloem op de andere over, met al de heilzame gevolgen die zulk een kruisbestuiving heeft. Ook andere honing verzamelende insekten kunnen daarbij behulpzaam zijn, ook zij bezoeken de bloemen en brengen onwillekeurig de kruisbestuiving tot stand. Alle insekten leggen bij mooi en warm weder de meeste werkzaamheid aan den dag, daaraan is het dan ook toe te schrijven, dat warm weer gedurende den bloei zulke heilzame gevolgen heeft. Tegen storm, hagel of slagregen zijn de teere organen van de bloemen niet bestand, maar ook het meest volmaakte weer blijft zonder gevolgen als het soorten geldt, waarvan bekend is, dat ze tot zelfbestuiving onbekwaam zijn. Ook de windrichting oefent invloed uit, een veranderlijke wind zal de bestuiving in alle richtingen bevorderen, terwijl een aanhoudende wind uit denzelfden hoek deze slechts eenzijdig zal doen plaats hebben. De kersebloem is wel geen z.g. windbloem, waarbij de bestuiving aan den wind kan worden overgelaten, maar de bijen vliegen uit den korf komende steeds tegen den wind in, om later met stuifmeel beladen, door den wind gedragen naar de korven terug te keeren. Hierdoor kan het gebeuren, dat onder de meest gunstige weersomstandigheden de boomen aan de windzijde minder bezocht worden dan aan de zijde van den wind afgekeerd. Dit euvel kan voorkomen worden door de korven zoodanig te verdeelen, dat de bijen gedwongen worden van alle zijden te moeten komen.

Deze interessante kwestie verder te behandelen is hier minder op zijn plaats, wie er meer van weten wil vrage aan den Rijkstuinbouwleeraar voor Limburg te Maastricht de verslagen over de laatste jaren aan. Genoemde heer nam naar aanleiding van het in die streek brandende kersen-vraagstuk belangrijke proeven, waarvan de uitkomsten bewezen hebben, dat de oorzaak van de onvruchtbaarheid der boomen soms ligt op een gansch ander terrein dan waar dit door velen wordt gezocht.

Ongeacht de grootte van den oogst oefent het weer ook gedurende den pluk grooten invloed uit. Helder, droog en vooral niet te warm weer is het meest gewenscht. Regen en wind doet de vruchten scheuren, warmte doet deze te snel aanrijpen, waardoor de geheele voorraad in een kort tijdbestek moet verhandeld worden en de markt tijdelijk kan worden overvoerd, vochtig z.g. broeiend weer doet de vrucht reeds aan den boom in berderf overgaan!

't Is in den kersentijd in de kersencentra een eigenaardige drukte, ieder spreekt, denkt en filosofeert over de kersen, de treinen komen geregeld te laat wegens de vele manden met kersen die vervoerd moeten worden, de

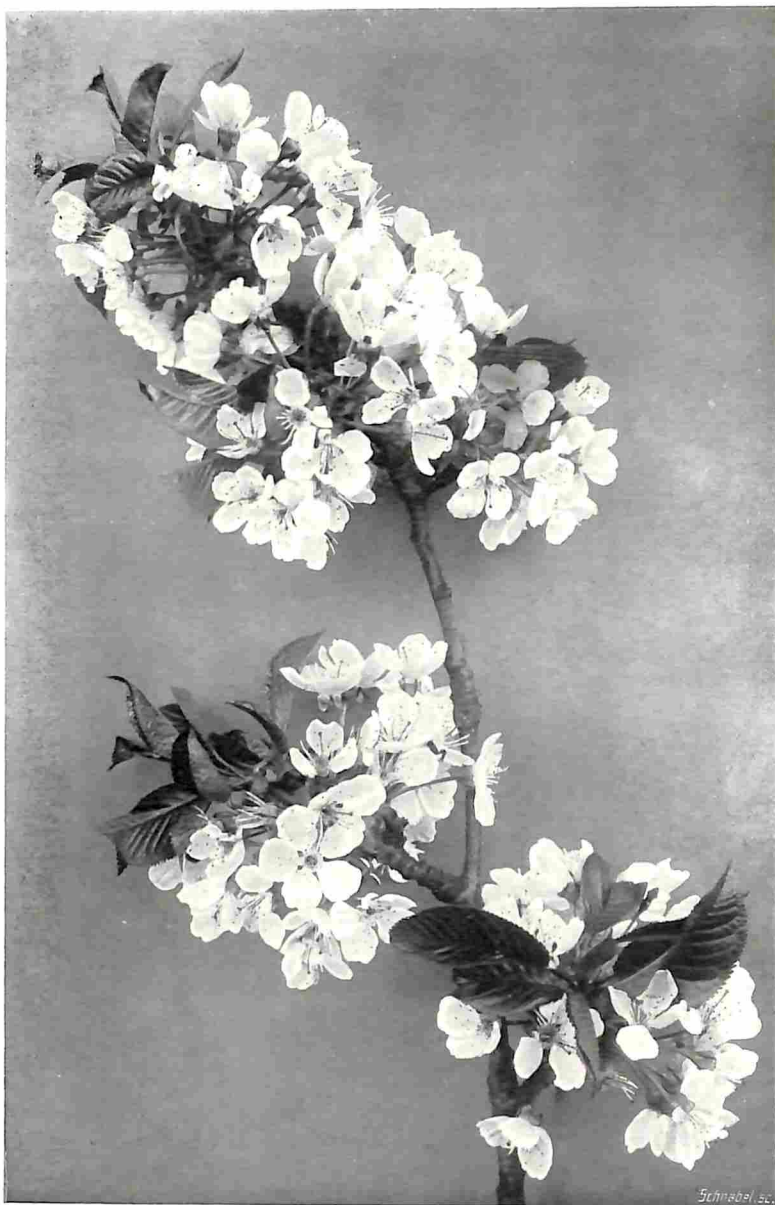

Foto R. Tepe.

BLOESEM VAN DE LATE KERS.

post werkt met versterkt personeel en tijdelijke postkantoren worden geopend om de vele pakketten op tijd te kunnen behandelen.

De kersenkeerder, dat is de man die voor ongewenscht bezoek in den boomgaard waakt, is een man van gewicht. Reeds bij het aanbreken van den dag weerklinken zijn schoten, welke de spreuwen op een afstand moeten houden, welk geknal geaccompagneerd wordt door het geluid van ratels, hoorns en vele andere geweldmakende instrumenten.

J. C. MUIJEN.

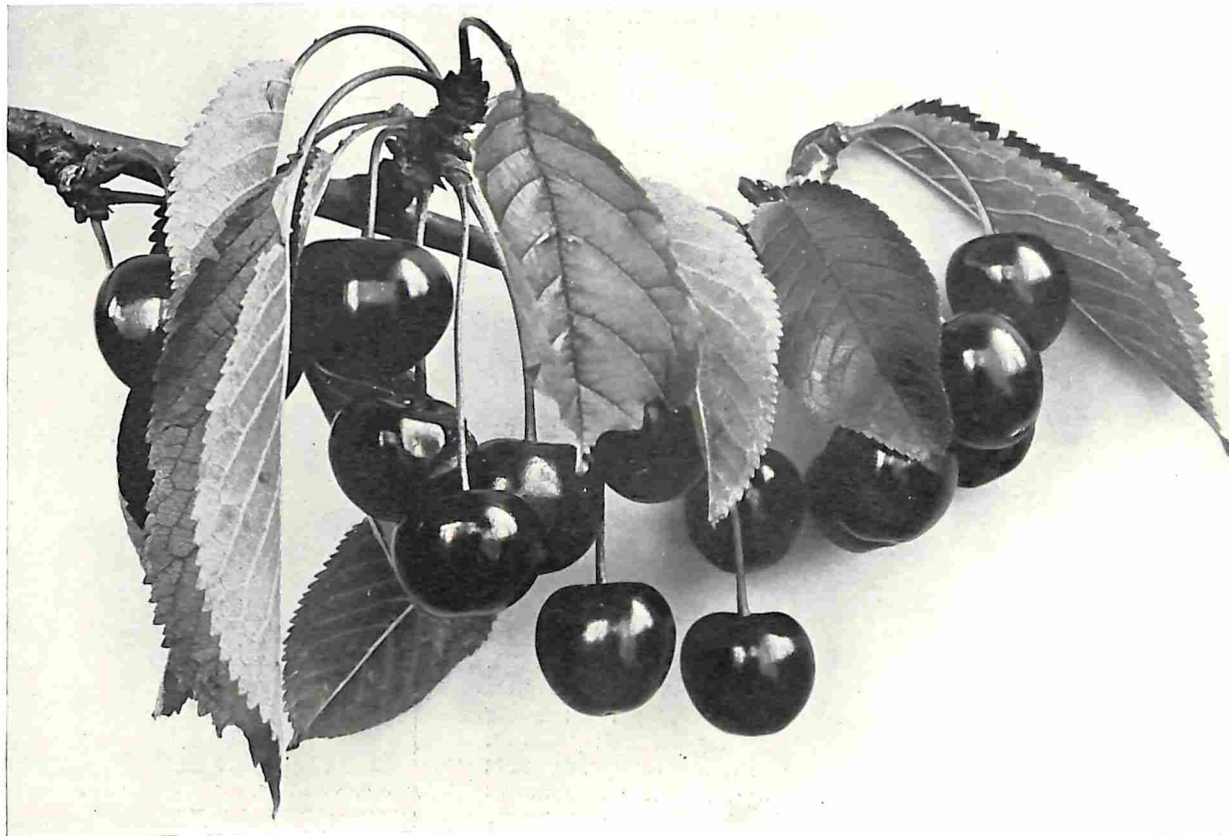

Foto R. Tepe

TAK VAN DE MEIKERS, VRUCHTDRAGENDE.

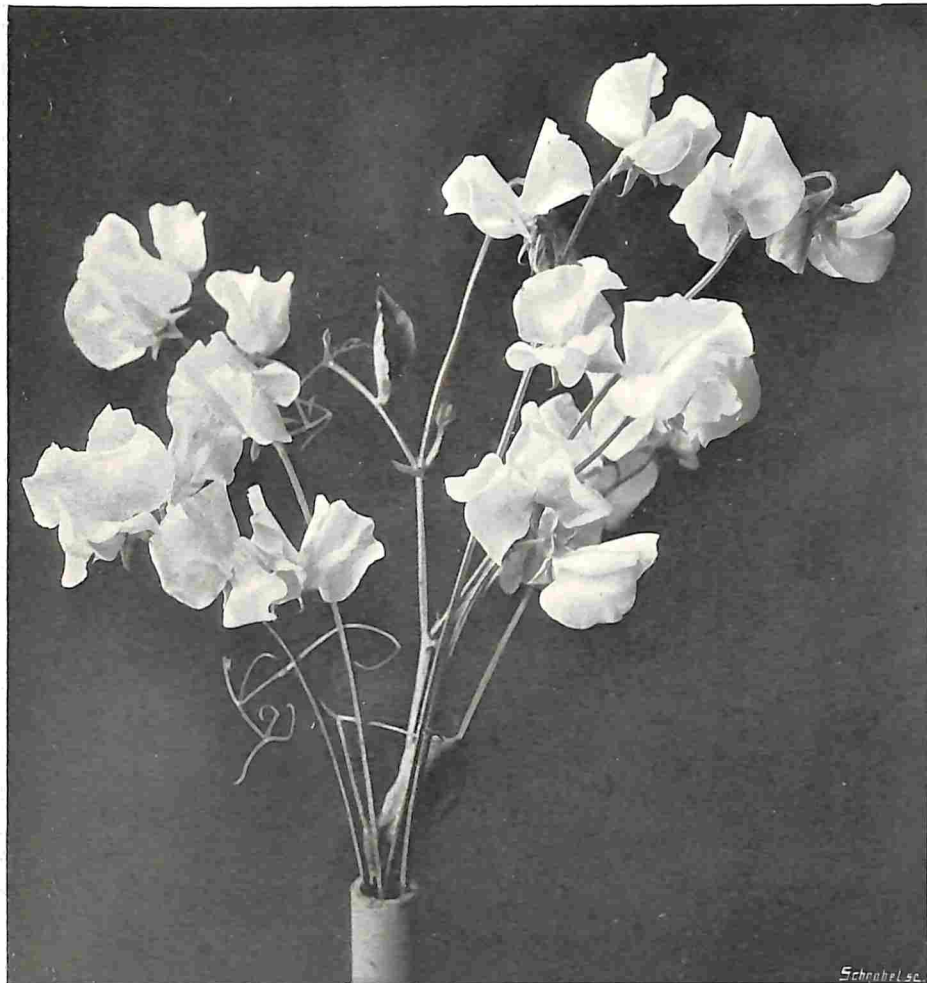

Foto C. Steenberg.

PRONKERWT MRS. BRYCE ($\frac{1}{2}$ NAT. GR.)

Uit de bekroonde verzameling ingezonden op de Plantenkeuring der Nederl. Mij voor Tuinbouw- en Plantkunde van 16 Juli 1912.

De groote Plantenkeuring der Nederl. Mij voor Tuinbouw- en Plantkunde, op 16 Juli l.l., te Amsterdam gehouden.

MOOIE PRONKERWTEN.

ZOOALS wij reeds in een vorig, meer uitvoerig, artikel in „Buiten” opmerkten, heeft de kultuur van Pronkerwten, in Engeland een buitengewone vlucht genomen. Reeds tientallen van jaren heeft men zich daar op het kweken van deze fraaie bloemplanten toegelegd en men is er dan ook in geslaagd ze én wat kleur, én wat vorm, én ook wat bloemrijkheid aangaat, aanmerkelijk te verbeteren.

Een gelukkig verschijnsel mag het zeker genoemd worden, dat ook onze Nederlandsche bloemisten zich met stijgend succes op het kweken van deze *Lathyrus* gaan toelagen. De prachtige inzending van den heer D. Bruidegom te Baarn op de op 16 Juli l.l. gehouden Plantenkeuring doet weinig of niet onder voor die, welke op de groote Londensche tentoonstelling waren uitgesteld. De hierbij afgebeelde verscheidenheid *Mrs. Bryce* is zeker een der aller mooisten. De bloemen zijn uitnemend van vorm, groot en zuiver wit en wat ook veel zeggen wil aan ieder bloemstengeltje staan vier bloemen bijeen.

De kultuur der pronkerwten is tamelijk eenvoudig, wanneer men let op goede grondbewerking. Het best doet men zoo vroeg mogelijk in het najaar de grond, waarin men ze planten wil, $2\frac{1}{2}$ à 3 steek diep om te spitten en er tegelijkertijd flink wat mest en beendermeel doorheen te werken. Men laat hem dan ruw liggen, opdat lucht en vooral de vorst er goed in kunnen doordringen. Bij de kultuur moet men vooral niet uit het oog verliezen, dat de *Lathyrus* de voorkeur geven aan een zwaren, goed water doorlatenden grond.

Het zaaien van de Pronkerwten kan in het najaar en vroeg in het voorjaar geschieden, bij voorkeur in een koude bak. De in het najaar opgekweekte plantjes moeten luchtig, doch vorstvrij overwinterd worden. In de eerste weken van April kan men ze dan buiten uitplanten en zoodra zij groot genoeg zijn, zet men er iepenrijzen achter, waar zij dan tegen kunnen opklimmen. Wil men inderdaad mooie en groote bloemen hebben, dan moet men niet meer dan hoogstens 3 scheuten op iedere plant laten doorgroeien en al de overige tijdig wegsnijden.

Er zijn tegenwoordig tal van prachtige verscheidenheden, enkele der allermooisten zijn: *Sterling Stent*, vermillioen met oranje weerschijn; *Lancashire*, zacht zalmkleurig rose; *King Edward*, donkerrood; *America* wit met rood gestreept; *Juliana*, roomwit; *Favorite*, ebbenhoutkleurig; *Prince George*, paars; *Nelson*, donker blauw; *Florence Nightingale*, licht paarsblauw; *Dorothy Eckford*, zuiver wit; *Marie Corelli*, levendig karmijn.

WICHURAIANA ROZEN.

De Wichuraiana Rozen is een ras, dat in het laatste tiental

jaren meer en meer in populariteit heeft gewonnen. Verwondering behoeft dit dan ook geenszins te baren, want het zijn bloemplanten bij uitnemendheid, die midden in den zomer met bloemen als overdekt zijn en dan een inderdaad schitterend effect maken. Daar komt nog bij, dat zij zoozeer van de andere Rozen verschillen, dat ieder, die haar op eenigen afstand ziet, zich aanvankelijk moeilijk kan voorstellen met een Roos te doen te hebben en alleen bij een nadere beschouwing wordt zij zich daar dan ook van bewust.

Het best kweekt men deze Rozen tegen ijzergaas, waar de scheuten zich dan met haar doorns aan vast hechten, of wel er zich tusschen door slingeren, zoodat er dan weinig aan behoef gebonden te worden, waardoor haar natuurlijk voorkomen zeer wordt verhoogd. Voor het bekleeden van pergola's, waranda's en tuingangen zijn zij uitnemend geschikt.

In den regel hebben de Wichuraiana Rozen kleine, donkergroene bladeren, die in het najaar bijzonder lang frisch blijven. Haar kleine bloempjes staan tot dichte trossen vereenigd, die nu eens recht op staan, dan weder ahangen. Zij verlangen een niet te lichten, rijken en goed water doorlatenden grond. Een matig zonnige standplaats bekomt haar het best, aangezien de bloemen bij al te felle zon wel eens verbranden of verkleuren.

Er zijn in de laatste jaren tal van prachtige verscheidenheden dezer Roos gewonnen. Als een uitnemende aanwinst kan beschouwd worden de *Dorothy Dennison*, die op de op 16 Juli l.l. gehouden Plantenkeuring der Ned. Maatij. voor Tuinb. en Plantk. door den bekenden rozenkweker H. W. Teeuwssen te Oosterbeek werd ingezonden en die een Certificaat 1ste klasse verwierf. Haar bloemen zijn mooi gevuld, zocht rose en staan tot groote trossen vereenigd, daarbij is zij buitengewoon bloemrijk.

Andere prachtige verscheidenheden zijn verder nog *Cindlerella*, donker vleeschkleurig; *Dorothy Perkins*, lichtrose; *Gerbe Rose* zacht rose; *Jersey Beauty*, geel. *Chain of Gld.*, gougeel; *Francois Juranville*, koperkleurig; *Hiawatha*, enkelbloemig, helder karmozijn rood met wit hart.

E. TH. W.

Foto C. Steenberg.

WICHURAIANA ROOS „DOROTHY DENNISON” ($\frac{1}{2}$ NAT. GR.)

Verwierf een Certificaat 1ste klasse op de Plantenkeuring der Nederl. Mij voor Tuinbouw- en Plantkunde van 16 Juli 1912.

.....DE SOLDAAT KLOM IN DEN BOOM, LIET ZICH NEERZAKKEN IN HET HOL....

ANDERSEN EN ZIJN SPROOKJES.

I. 'T SPEL DER FANTASIE.

NU ik er voor sta, het een en ander over Andersen's levenswerk te schrijven, voel ik eerst recht dat niets toch zoo eenvoudig en tegelijk zoozeer onbeschrijfelijk is als de bekoring van deze „historietjes". Er zou eenige geleerdheid over ten beste te geven zijn; ze zullen dan ook nog wel eens een prooi worden van de wetenschap en men zal misschien een catalogus samenstellen van al de verschillende bronnen, waaruit de dichter geput heeft, en nauwkeurig berekenen in hoever hij afhankelijk bleef van zijn zegslieden. Zeker zal men — ook na Brandes' studies — Hans Christiaan, dien wonderlijken mensch, tot voorwerp maken van gezet zielkundig onderzoek. Maar onderwijl fladderen de sprookvlinders uit dien schaduwhoek henen.

Moge er dan eenige zonneschijn blijven in de volgende bepeinzingen over den sprookjesdichter — den welgezegende — en zijn werk.

Over Andersen's leven zal, een volgende maal, iets gezegd moeten worden — want de sprookjes zijn 's dichters leven op het schoonst en in 't schoonst der sprookjes komt de persoon van den dichter niet zelden ook met opzet, zelfs wel storend, even tusschenbeide — maar vooraf, ter inleiding, toch iets over dat eenige, waardoor de sprookjes kostelijk van waarde worden: het spel der fantasie.

't Is de vlinderachtige fee Fantasie, die den armen jongen heeft bezocht, die den onhandigen man bijgebleven is, die zelfs aan de gefortuneerde beroemdheid niet is ontvloten. Fantasie; niet de trotsche Vizie, niet de verheven Verbeelding, maar deze jongste dochter van het Genie. Andersen een filosoof, een treurspel —, een romanschrijver? ach! Hij heeft het zich wel ingebeeld en er nooit in berust slechts als sprookjesschrijver de wereldroem te hebben gevonden, die hij zijn voorbestemde deel wist en waarvoor Odense eens tot zijn eer de feestverlichting zou ontsteken.

Het is de bekoorlijke vluchtigheid van het spel der Fantasie die hem heeft aangeraakt; haar heeft hij gezien en door haar is hij voortgeleid — telkens opnieuw. Hij verdiende 't eigenlijk heel niet; wat bezielde haar toch om dien slechtopgevoeden jongen, dien kinderlijk zelfzuchtigen man, dien roemjager te zoeken en trouw te zijn? Was het om nóg eens te toonen dat alles onverdiend en genadegave is, en dat God het zijnen beminden geeft in den slaap?

Spel der Fantasie. Veel te min voor den man die van hoogen roem droomde, van tooneel-succes en letterkundige faam. Denemarken heeft de waarde der sprookjes eerst door buitenlandsch gerucht leeren kennen, maar de schrijver zelf

evenzéer; zijn aspiraties lagen elders. Reeds zoo vroeg had hij aan zijn roem gewerkt; op zijn 15e jaar was hij naar Kopenhagen gereisd om daar zijn deel aan 's levens glorie te vinden. Maar pas op zijn dertigste, na vele omdolingen en menige mislukking, schreef hij haast achteloos zijn eerste bundeltje Sprookjes. 't Waren er vier: De Vuurslag. Groote Klaus en kleine Klaus, de Prinses op de Erwt en Kleine Ida's Bloemen. 't Onaanzienlijk deeltje lag voor een paar stuivers op de boekenstalletjes van Kopenhagen te koop; de critici vonden het voor 't merendeel beneden hun waardigheid er aandacht aan te schenken; Andersen zelf vond het ook bijna-te-min. Maar in 't buitenland heeft men ze spoedig op prijs gesteld en geschat als speelgoed van 't Genie; ook de Deensche jongens en meisjes hebben (gelukkig) de hooge goedkeuring van publiek en pers niet afgewacht, maar reeds de eerste sprookjes ingehaald met erkentelijke blijdschap. Sedert heeft Andersen roem gevonden waar hij ze niet had gezocht of verwacht.

Georg Brandes zegt het in zijn eerste studie over den dichter

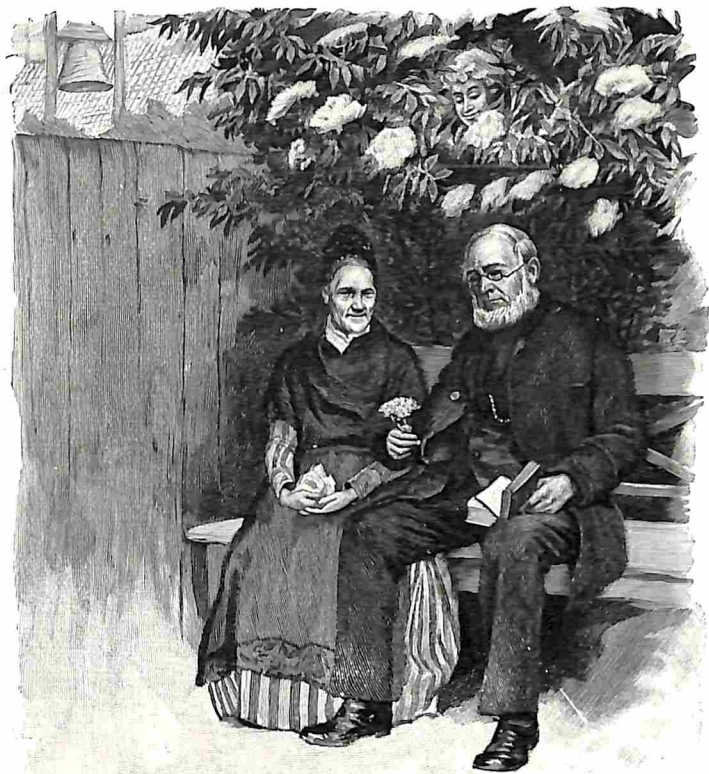
„JA, ALS IK MAAR ALTIJD WAT NIEUWS WIST!" ZEI DE MAN EN KNIKTE VRIENDELIJK....

...EN ALTIJD DOOR OP DE GEHEELE REIS GEURDEN DE VLIERBLOESEMS....

(1870) zoo raak en aardig: „Na langdurig rondtasten en mislukkende pogingen, die noodwendig een valsch en belachelijk licht werpen moesten op zijn zelfgevoel als dichter, wiens trots nog vooral door de toekomst gerechtvaardigd moest worden, ... vond Andersen zich op een avond staan voor een kleine, onaanzienlijke maar geheimzinnige deur, Sprookjes Deur; hij raakte ze aan, ze gaf mee, en hij zag in de duisternis daarbinnen den kleinen vuurslag branden, die zijn Aladdinslamp zou zijn. Hij sloeg er vuur mee, en de „geesten van de Lamp": de honden met oogen als Theekopjes, als Molensteenen, als Rondetorens stonden bij hem en brachten hem de drie groote kisten vol koperstukken, zilverstukken, goudstukken. Het eerste sprookje was er en „de Vuurslag" voerde al de andere achter zich aan. Heil hem, die zijn „Vuurslag" vindt!"

Andersen heeft „de geweldigen van den Vuurslag", de krachten der Fantasie, niet altijd beheerscht, de fee niet gedwongen tot zijn dienst; hij is haar gevolgd op hare wegen, zonder immer te weten waar zij hem heen voerde, wat zij wilde, hoe hij zou thuiskomen. Zie bijv. in een der liefste sprookjes, Vlier-

....ONDER DIEN BOOM ZATEN OP EEN MIDDAG IN DEN HEERLIJKSTEN ZONNESCHIJN EEN PAAR OUDE MENSCHEN....

moedertje, langs welke paden de lichte gang der fantasie den dichter voert; een heel doolhof van droomen.

„'t Is — u weet wel? — dat sprookje van den kleinen jongen, die verkouden geworden was doordat hij (bij dat droge weer, toch) natte voeten had gehaald. Moeder legt hem te bed en zal een flinke kop vlierthee zetten; want dat verwarmt. De sprookjesverteller (een oude bovenbuur) is binnengekomen. „Drink nu je thee", zei de moeder, „dan krijg je misschien een sprookje te hooren."

„Ja, als ik maar altijd wat nieuws wist!" zei de man en knikte vriendelijk. „Maar waar heeft die jongen natte voeten gekregen?" vroeg hij.

„Ja, waar!" zei de moeder, „dat begrijpt niemand."

„Krijg ik een sprookje?" vroeg den jongen.

„Ja, maar kun je mij ook precies zeggen, want dat moet ik bepaald weten, hoe diep de goot is, in 't straatje waar je school gaat?"

„Precies tot midden op mijn laars," zei de jongen, „maar dan moet ik in het diepe gat trappen!"

„Zie je, daar hebben wij nu natte voeten van!" zei de oude man. „Nu zou ik een sprookje moeten vertellen, maar ik ken er geen meer!"

„U kunt er dadelijk een maken," zei het jongetje. „Moeder zegt, dat alles waar u naar kijkt, een sprookje wordt, en alles wat u aanraakt, daar kan u een verhaaltje van vertellen."

„Ja maar, die sprookjes en vertelseltjes deugen niet, de echte, die komen van zelf; ze kloppen tegen mijn voorhoofd en zeggen: „hier ben ik!"

„Klopt er nog geen?" vroeg de jongen. De moeder lachte, deed vlierthee in de pot en schonk er kokend water op.

„Vertel, vertel!"

„Ja, als er maar een sprookje van zelf wilde komen, maar ze zijn voornaam, ze komen alleen als ze lust hebben." „Pas op", zei hij opeens: „Daar is er een; op de theepot is het!"

En het jongetje keek naar de theepot: het deksel werd opgelicht en de vlierbloemen kwamen er uit, frisch en wit: ze schoten lange takken uit, tot uit den tuit zelfs kwamen ze, en verbreedden zich naar alle kanten en werden grooter en grooter. Het werd het prachtigste vlierbosch, dat men zich denken kon, een heele boom, hij kwam tot aan het bed en schoof de gordijnen op zij. O, wat bloeide en geurde dat. En midden in den boom zat een vriendelijk oud vrouwtje met een wonderlijk kleedje aan; het was zoo groen als de bladeren van de vlierstruik zelf en met groote, witte bloemen erop, men kon niet dadelijk zien of het stof was of levend groen en bloemen.

Nu, dat is vliermoedertje en nu begint het sprookje eerst recht. Maar zooals de takken der vlierstruik schieten de fantasien van den dichter uit. Eerst blijft de vertelling een eenvoudig verhaal van herinnering: twee oude luidjes zitten op hun gouden bruiloftsdag onder de oude vlierstruik en halen het verleden op.

Het was een stokoude zeeman en zijn stokoude vrouw. Zij waren al overgrootouders en zouden gauw hun gouden bruiloft vieren, maar ze konden den datum niet recht meer bedenken. Vliermoedertje zat in den boom en keek vergenoegd. „Ik weet heel goed, wanneer het hier gouden bruiloft is!" zei ze; maar zij hoorden het niet, want ze praatten over den ouden tijd....

„Ja, vandaag is het juist den gouden bruiloftsdag," zei Vliermoedertje en ze stak haar hoofd tusschen de twee oudjes in, en zij dachten dat het de buurvrouw was, die knikte.

Zoo is 't begin van het verhaal dat geurig uit de stoomende tuit van de pot met vlierthee te voorschijn komt. Maar dat is nog geen sprookje! Neen, zegt Vliermoedertje, maar nu komt het.

En dan schieten de takken verder door en bloesemen en geuren, terwijl 't jongetje zelf door Vliermoedertje (nu in een lief meisje omgetooverd) wordt aangeraakt en ze op vaders wandelstok in galop voortrijden door al de landen van lente en zomer en herfst en winter en daarbij wonderwat beleven.... in den geur der vlierbloem.

En al verder schieten de takken door en al feller bloeit de witte bloesempracht, en het jongetje reist verder en verouderd en.... daar zit hijzelf als oude man onder de vlierstruik, als overgrootvader, met zijn vrouwtje, vliermoedertje, naast zich en 't is gouden bruiloft. Zij vieren hun feest en de vlierbloesem wordt tot kroon op hun hoofden, eerst als wit zilver, toen als goud, en daar zaten zij nu als koning en koningin onder den bloeienden boom. En de oude man vindt, bij het openslaan van zijn psalmboek, de vlierbloem die eens zijn meisje hem gaf (of was 't Vliermoedertje? ja, zij was het) en — ja, toen was het sprookje uit.

En nu geve men acht op het besluit dat Andersen maakt aan zijn verhaal:

Het jongetje lag in zijn bed; hij wist niet of hij gedroomd had of een verhaal gehoord; de trekpot stond op tafel, maar er groeide

geen vlierbloem meer uit, en de oude man die verteld had, was op het punt de deur uit te gaan, en dat deed hij ook.

„O, wat was dat heerlijk!” riep het jongetje. „Moeder, ik ben in de warme landen geweest!”

„Ja, dat geloof ik graag!” zei de moeder. „Als men twee volle koppen warme vlierthee binnen heeft, dan komt men wel in de warme landen!” — En ze dekte hem nog eens goed toe, dat hij geen kou zou vatten. „Je hebt zeker geslapen, terwijl ik met hem gekibbeld heb of het een sprookje was of een ware geschiedenis.”

„En waar is Vliermoedertje? vroeg de jongen.

„Die is in de trekkpot,” zei de moeder, „en daar mag ze blijven!”

Ja, de moeder van het jongetje mocht er wel over kibbelen met den verteller, of dit nu een sprookje was; wij zouden bezwaar kunnen maken tegen den dichter dat hij ons, toen we ons argeloos te luisteren hebben gezet naar een „gewone” geschiedenis, zoo langzamerhand toch betooverd heeft en heimelijk naar het sprookjesland heeft gevoerd, om ons daar vervolgens tamelijk wel... te laten verdwalen!

Andersen heeft zelf zijdelings er zich over verontschuldigd, dat hij zoo verdoolde op de paden zijner fantasie. Men zou Vliermoedertje als voorbeeld kunnen geven van wat men deftig noemt „gebrek aan beheersching der stof”; heeft men er 't sprookje minder lief om? Een gedicht wordt toch niet allereerst naar de knapheid van 't bedenksel beoordeeld? en dat de schrijver zichzelf een tijdlang vergeten kon en zich verlustigde op de wegen der vlinderachtige fee (wegen die niemand in kaart kan brengen), dat — ja maakt ons hem immers als dichter bekend — ook in dat werk waarover logische menschen het hoofd schudden, waar critici hun bedenkingen tegen maken en waar de moeders over kunnen kibbelen?

Dat de dichter bij eenige uitbreiding van een sprookjesverhaal zijn fantasie soms niet meester kon blijven en zijn vertelling soms niet behoorlijk wist af te ronden, toont den kleinen omvang van zijn talenten, maar schaad niet aan zijn eigenaardige genialiteit. Men zou kunnen wenschen, dat hij steeds in uitvoeriger werk een scherpen lijn had kunnen trekken als in zijn breedste, schoonste en wélbeheerschte verhaal de Sneeuwkonigin; maar zulke wenschen te uiten is... goedkoop.

Andersen heeft zeker meer gegeven dan ik hier noemde. Hij is een humorist en kan soms raak sarcastisch zijn; hij is gevoelig moralist en heeft enkele zeer vrome bladzijden geschreven. Hij heeft gespot en heeft gefilosofeerd en er is (o paedagogen!) ook léring „in deze fabel” te vinden. Maar wat hem, Andersen — onzen vriend en dien van onze kinderen — maakt, dat is vooral de — wel niet steeds diepe maar immer frissche en levendige — verbeeldingskracht, die hem 't zuchten der verwelkende bloemen verstaan liet en zijn sympathie opwekte voor den misdeelden en toch zoo kranigen tinnen soldaat, die als vijf en twintigste uit den lepel was gekomen.

Als een vriendelijk fantast heeft hij het leven aangezien, de natuur genoten en naar de menschen geluisterd. De dag was vol van verbeeldingsspel en nog in den avond kwam Fantasie, maar dan als Ole Droomeman. *Op de heele wereld is er niemand, die zooveel vertelseltjes weet als Ole Droomeman. Die kan pas vertellen!*

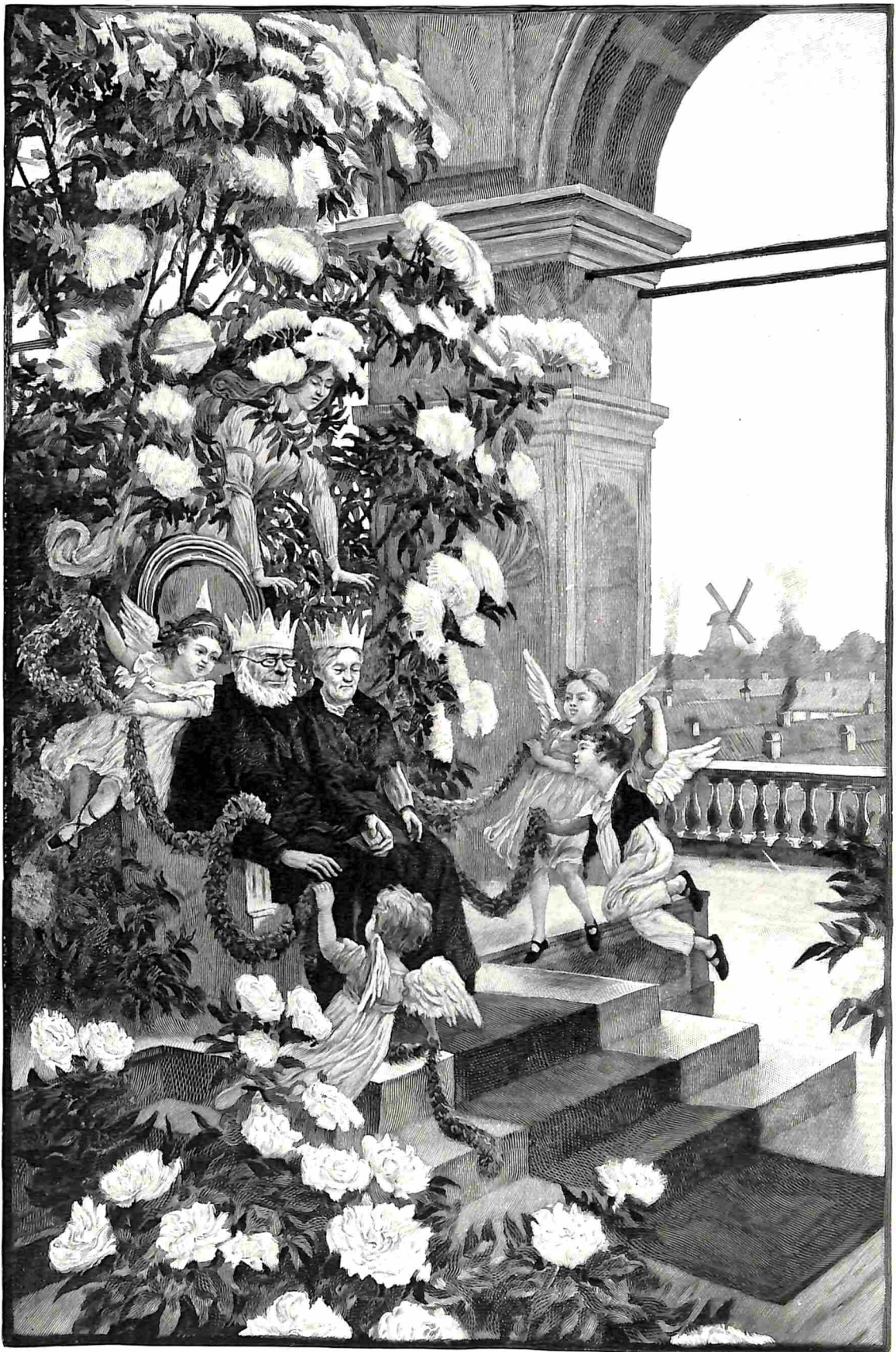
Zoo 's avonds, als de kinderen netjes aan tafel zitten, of op hun lage stoeltjes, dan komt Ole Droomeman. Hij komt heel stilletjes de trap op, want hij loopt op kousenvoeten; heel zachtjes doet hij de deur open en ft! dan spuit hij de kinderen melk in hun oogen; heel fijntjes en een heel klein beetje; maar toch altijd zoóveel, dat ze hun oogen niet kunnen openhouden, en daarom zien ze hem niet.

Dan sluipt hij stilletjes achter hen, en blaast ze zachtjes in hun nek en dan worden ze zwaar in hun hoofd. Maar dat is niets geen naar gevoel, dat moet jelui niet denken! Ole Droomeman meent het juist erg goed met de kinderen. Maar hij wil ze graag heel rustig hebben, omdat hij ze dan mooi vertellen kan, en dat zijn ze het best als je ze in hun bed weet te krijgen.

„Niet origineel!” zegt de critische lezer. „Dat is Klaas Vaak!” Juist; maar 't is een Klaas Vaak, die spróókjes vertelt. Dit heeft men ons Zandmannetje niet hooren beloven; dat het hier vóóropgesteld wordt (en de belofte wordt gehouden!), toont dat deze Ole Droomeman — Deensche Klaas Vaak — eigenlijk is: Andersen's Fee, hoe gij haar noemen wilt: de Geest van het Vuurslag, Ole of Vliermoedertje.

Het ligt in de bedoeling in een reeksje artikelen, die op ongezegelde tijden in dit blad zullen verschijnen, achtereenvolgens te spreken over Andersen en zijn sprookjes, en te zien wat hij hier over zichzelf en over de menschen, over bloemen en het stomme huisgerie, over kinderen en koningen, over dood en leven en eeuwigheid te zeggen heeft gehad.

Het is een genoegen daarbij de populaire vertellingen als bekend te mogen onderstellen. De citaten in het bovenstaande en in volgende artikelen zijn ontleend aan de vertaling van

....DAAR ZATEN ZIJ NU BEIDEN ALS KONING EN KONINGIN ONDER DEN BLOEIENDEN BOOM DIE ER HEEL EN AL UITZAG ALS EEN VLIERBOOM....

....ZOO 'S AVONDS, ALS DE KINDEREN NETJES AAN TAFEL ZITTEN, OF OP HUN LAGE STOELTJES, DAN KOMT OLE DROOMEMAN....

Mevrouw van Eeden—van Vloten, in de „Werelduitgave” van een groot deel der Sprookjes, in drie deelen verschenen. De voortreffelijke illustraties — van Hans Tegner — zijn aan dezelfde uitgave ontleend.

C. E. H.

ZIGEUNERZIEL.

MET zijn viool onder de kin en de strijkstok losjes op de snaren, staat de jonge onderwijzer te wachten tot het voorspel geëindigd zal zijn. Zijn lessenaar heeft hij dicht bij 't breede raam geschoven; 't is zoo donker in de groote kamer met dit mistige Novemberweer. Zijn oogen zijn strak op 't muziekblad gevestigd terwijl zijn rechtersvoet ijverig de maat trapt.

Nu beduidt het blonde meisje voor de piano hem dat hij invallen moet.

Aarzelend,.... onzeker trillen de eerste diepe tonen van het Ave Maria door de kamer en verbergen zich als verlegen onder de kussens op de sofa of tusschen de plooiën van de gordijnen. Maar langzamerhand brengt de geregelde kadang van de piano hem tot rust en durft hij zich zelf te geven in zijn spel. Forscher nu vullen de tonen de kamer, om dan weer smeltend teeder weg te sterven. Heel hun ziel leggen de jonge menschen er in, maar de ziel van de viool trilt niet mede. Sterk of zacht, vol of trillend, juist zooals de blonde man 't wil, laat ze de tonen van zich afglijden....

Haar ziel is weggespeeld dien laatsten middag door den zwarten Zigeuner met de schitterende oogen en het onstuimige bloed, waarvan iedere polsslag meeklopte in de viool. Toen klaagde of zong, jubelde of schreide ze, juist zooals hij 't wilde. Hun zielen waren één geweest. Had hij niet door de viool zijn geluk gevonden?

Maar wat weet een blonde schoolmeester van Zigeuner liefdesgeluk?

Wat weet hij van den wilden dans bij fakkellicht als de viool twee zielen bij elkaar moet spelen?

Wat weet hij van den wilden Zigeunerdans in onderaardsche grotten, als je je liefste ziet dansen met een ander?

Wat weet hij van de folteringen die de zwarte Zigeuner toen voelde?

Hoe klopte het in zijn polsen en wilder, steeds wilder speelde hij den dans; razend van jaloezie en woede riepen de viool met hem om zijn liefste, die daar danste met een ander in den rossen fakkelloed.

Hoorde ze het hartstochtelijk verlangen trillen in de vioolklanken toen ze midden in den dans naar hem toe is gekomen en zacht haar hand op zijn knie heeft gelegd?

Toen is 't geluk gekomen in 't hart van den zwarten Zigeuner en de viool heeft gesnikt van blijdschap. Plots was de wilde melodie overgegaan in een zacht meeslepend walsgewiegel, duizelend van geluk zongen de ziel van den man en zijn viool.

En plechtig als kerkgezag had 't door de gewelven geklonken toen de viool vertelde dat de twee zielen elkaar gevonden hadden. Eén voor één hadden de dansers zich teruggetrokken buiten den schijn van 't fakkellicht en had de viool heel zacht

alleen voor hen beiden gezongen, tot dat de schaduwen uit alle hoeken naderbij slopen en de toortsen afgebrand waren.

De blonde schoolmeester kan ook wel walzen spelen, hoor maar!

In de maat, schoolmeester, trap goed mee, een-twee-drie; een-twee-drie, — niet te vlug schoolmeestertje — niet te vlug.

Misschien zie je in je verbeelding wel een verlichte zaal met ronddraaiende paren: niet te vlug dan schoolmeestertje — in de maat — anders kunnen de dansers hun balgesprekken niet voeren en hun flirtations houden.

De viool kan wel walsen spelen, alleen geen wilde Zigeuner dansen meer, want haar ziel is uitgespeeld. Dat is gebeurd dien Octobermiddag in het najaarsbosch.

't Was op den heuvel met de, van eikenhout goudglanzende glooiingen: geen stralende goudglans, maar dof als oud-goud. Op den achtergrond, onder aan de helling stond het donkere dennenbosch en gele beuken en zilverstammige berkjes op den voorgrond.

Daar was 't, dat de mooie Zigeunervrouw op een stroozak lag, die de zwarte Zigeuner voor haar neergelegd had. Ze kon niet meer verder, en ze wist dat ze sterven ging.

Rondom hen stond zwijgend het gouden najaarsbosch de zonnestrallen gleden voorzichtig, zacht streelend over de stervende vrouw en verborgen

zich dan tusschen de goud-gele bladeren.

De zwarte Zigeuner zat naast haar, met zijn viool in zijn arm — „Speel nu”, zei ze zacht. En hij speelde.

Hij speelde uit al zijn wanhoop om zijn geluk dat sterven ging, en al zijn liefde, waarvoor hij geleefd had en al den opstand tegen 't onvermijdelijke, dat gebeuren ging. De viool nam al die stemmingen over, jammerend, klagend; razend van wanhoop — trilde haar diepe stem door 't stille najaarsbosch.

De zon hulde zich reeds in nevelwolken en nog altijd schreide de viool.

Toen legde de bleeke vrouw haar hand zacht op de knie van den man.

Milder werden de viooltonen, zachter, teeder. Ze vertelden van 't Geluk dat geweest was, ze haalden de mooie, oude herinneringen op, ze spraken van troost in 't lijden en ook van een heel, klein beetje hoop — even begonnen ze de dansmelodie van dien avond in de grot te zingen — heel zacht walsgewiegel eerst; — toen vlugger en wilder, duizelend gauw.

Toen gleed de hand van zijn knie af en met een gil snerpens-afschuwelijk braken de ziel van den man en van de viool.

De mooie vrouw was gestorven.

Zacht vielen de gele bladeren op den grond en in 't donkere dennenbosch trilden nog na de echo's van dien dubbelen kreet.

* * *

Een gebroken ziel geneest niet meer.

De zwarte Zigeuner gaf zijn viool weg; nu speelt de blonde schoolmeester erop.

Weet ge het nu, waarom hij de ziel van zijn viool niet kan doen trillen?

L. SNOECK.

VARIUM.

VLEERMUIZEN IN CHINA.

De Chineezzen noemen de vleermuis niet oneigenaardig: hemelrat, spookrat, vliegende rat of nachtzwaluw. Omtrent dit dier hebben zij zeer zonderlinge denkbeelden; ze gelooven dat de vleermuis met den kop omlaag vliegt omdat zijn hersenen zoo ontwikkeld zijn, dat hij die nauwelijks dragen kan. Ook meenen ze dat vleermuizen buitengewoon oud worden, wijl ze hun adem geheel inhouden kunnen zonder te sterven en dus onder omstandigheden die den dood brengen, na elke periode van schijn dood een nieuw, opgewekt leven kunnen hervatten. Daarom is de vleermuis in China symbool van het geluk. Vijf is het geluksgetal der Chineezzen, wee fuh zijn de vijf gelukzaligheden, welke elk mensch zich wenscht: rijkdom, gezondheid, deugd, een lang leven en een zachten dood.

Vindt men als gast van een Chinees op den bodem van zijn theekop vijf vleermuizen afgebeeld, dan kunt ge er zeker van zijn, dat de gastheer u een goed hart toedraagt.

G.